

zalom csillaga nem világosította volna meg kebletek éjszakaiját? Vagy gondoljatok szeretett egyházunk történetének gyászos napjaira. Hányszor voltak őseink kifosztva, megszegyenítve, kitagadva reménytelenül, amikor a Mesterrel elmondhatták: „Mi Atyánk, ha lehetséges, múltjék el a keserű pohár tőlünk.“ De az Istenbe s a saját igazságunkba vetett hitök talpraállította a csüggedőket, tette sarkalta az elesetteket s új életerőt öntött az elernyedő tagokba. És végül szóljak-e árva nemzetünkről s annak súlyos próbáiról, amidőn kelet és nyugat két malomköve között örlődött ereje? Mi lett volna e néppel, ha hit- és bizalomvesztetten átadja magát a csüggedés és kétségbeesésnek? De árvaságában is a Magyarok Istenében vetett erős hit és bizalom hősöket, apostolokat és prófétákat teremtett, kik karddal, szóval és a szellem fegyvereivel síkraszállottak, s ime „él magyar, áll Buda még!“

És a jövő? A jövőben is lesznek viharok, jönnek nehéz napok és súlyos megpróbáltatások, dúlnak háborúk. De ha a Jézus hitével és bizalmával lépünk arra az útra, melyen az isteni gondviselés bölcsessége vezet, akkor a viharok után kiderül az ég s megjelenik a megnyugvást hozó szivárvány, lecsittulnak a haragvó hullámok s sajkánk révparthoz érkezik, a halálból feltámadás és élet lesz. Ezt a törhetetlen hitet vigyétek magatokkal ker. testvéreim, a családi otthonba s az élet küzdelmeibe, hogy fokozza erőiteket s emeljen ki a kétség és bizonytalanság örvényéből. Ezt az erős hitet és törhetetlen bizalmat vigyétek magatokkal különösen ti kedves ifjú székely testvéreink kicsiny falutokba. Legyetek mindnyájan kovászai egy szebb, jobb, holdogabb és termékenyebb jövőnek.
Ámen.

Szántsatok új szántást.

Népfőiskolai tanfolyam bezáró alkalmával 1942. március 8-án.

Mondotta: **Dr. Abrudbányai János.**

Alapige: Hóseás X. 12.

Népfőiskolai hallgatóink lelkében az elmúlt napokban megmozdult egy érzelem s ahogy egymásután peregték az órák, ez az érzelem határozottabbá és izmosabbá vált. Külö-

nős módon öntötte el őket a honvágy. Nem únták meg itteni munkájukat s boldogan beszéltek arról, hogy életük egy örök-szép élménnyel és emlékekkel lett gazdagabb. Talán el sem hit-ték, hogy szerény életüket ennyi gondoskodás, ennyi szeretet várja Dávid Ferenc városában s mégis, ha figyelhettük te-kintetüket... messze jártak... távoli harangszót hallgattak s képzeletük gyöngéden símogatott végig minden hazai rö-göt... Megszállottakká lettek... a március megszállottjai. Amíg februárt mondtunk és írtunk, a lelkükben észrevétlenül fel-felújuló otthoni képeket könnyen felcserélték friss kör-nyezetük mozzanataival, amióta azonban márciusi erők sza-kadnak fel a földből s mióta megsejtették az érkező tavasz szent üzenetét, egészséges, tiszta ősi honvágy gyötri ifjú életüket... Hangot hallanak... olyat, amilyent csak azok értenek meg, akikhez már valamikor beszélt a tavasz. Az er-dők nemes vadjai hallatnak hangot olykor, ha társaikat hív-ják. Olyan ez a márciusi hang, mint mikor hegyeken, erdő-kön át visszhangzó szarvasbögés egyetlen közös tisztásra hívja a szétszórt életeket, olyan ez a néma, ösztönös hívás a föld fiainak, mint büszke paripának a harcikürt. Bár volna még sok minden, ami visszatartsa, de nincs ereje kitérni a hívás elől, nem tudja felejtani a hangot.

Drága magyar ösztön ez s mi boldogan és büszkén szem-léltük az ifjak honvágyán át azt a kipusztíthatatlan ragasz-kodást a föld rögéhez, mely hosszú száz esztendőkön át éltető ereje, gyökere tudott lenni egy legendás nemzetnek. A ma-gyar föld és a magyar valóság talajába való ez igézetes meg-kapaszkodás, e forró vágy, ez imádságos lehajlás és e könny-es vonzalom a nemzeti hősi erők kibontakozásának áldott melegágya volt, s milyen jó látni, érezni, tudni, hogy e néma szövetezés, ez ősi összedobbanás töretlenül, ősi, csodálatos szépségben és meleg égben ma is áramlik.

A földműves ember ősszel búcsut vesz a határtól s a tél minden napja azzal telik el, hogy új találkozásra készül. Ta-lálkozásra, amikor újra beszélhet a földdel, amikor a rögök mozduló lelke párás lehelettel márciusi illatot permetez a föld fiára. Pedig a tavaszindulás, az újratalálkozás a maga kez-deti örömein, az első szellősuhanáson túl a kemény, tornyo-suló feladatok és küzdelmek elindítója. A kenyér nagy had-

gyakorlata kezdődik. Korán ébredő hajnalok és késő esték váltakozásában szüntelen törődés, gond, aggodalom, verejték, fáradtság. A kenyér pihenésnélküli, totális harca ez, melyből a család minden tagja a ház minden állatja maradéknélkül kiveszi részét. Kétszázötven napig tartó tervszerű hadművelet örök elemi erőkkal szemben azért, hogy a világ asztalára kenyér kerüljön, hogy megszámlálhatatlan milliók az élet más beosztásában szintén küzdeni tudjanak. A földműves mégis gyerekes lázzal gondol a tavaszi indulásra. Úgy érzi, hogy tavasszal Isten is új munkába fog s közelebb hajol a földhöz, dolgozó ereje megilleti a földhöz közelálló lelkét s ők mind szent indítást éreznek arra, hogy törekeny erejüket bekapcsolják a teremtés munkájába. Ilyenkor március szent ereje lendíti a magyar kart s lágy szellő szárnyán új isteni parancs érkezik: *szántsatok új szántást!!* Hasítsatok a régi rögben új barázdákat s a tavalyinál, a régieknél munkáljatok termékenyebb, gazdagabb esztendő.

Ez a halkán, bátortalanul már zengeni kezdő tavaszi zsoltár üzent utánatok, ez vert visszhangot közénkjött életekben. Parancsot kaptatok Ti is... *szántsatok új szántást*. Mielőtt azonban az ősi rögön a régi szerszámok után nyulnátok, új találkozásig beszédem van hozzátok...

Szeretném, ha kedves hallgatóim mindnyájan megérték, hogy e szakadatlanul visszatérő parancsnak a most induló tavasszal mélyebb és általánosabb jelentése van. Nem egy társadalmi rétegnek szól, nem csak az agrikultúra megújuló jelszava csupán. A szántsatok új szántást parancsa ma világprogramot jelent. Kétezermillió ember lelkének harsonáz... Országok és népek százait lendíti küzdelembé. Ha a zászlók színesen lengenek, e parancs lélekszellője lengeti. Ha haragos óceánok és csendes tengerek mélységéből irtózatos erők magasba vetnek tarajos hullámokat, ennek a parancsnak ütemes ereje csendül hősi erőfeszítések harci lár-májába. Zakatoló halálgépek, dörgő kartácsok, felnyerítő csatamének, szakadatlan menetszázadok elszánt iramában és véres tusájában a hajtóerő, az áram ez a kategorikus új tavaszi parancs: *szántsatok új szántást!!* ...Meggérgesedett életnézetek, csonttáfagyott államrendszerek, szikkadt társadalmi felfogások, önös érdekek dudvaival fertőzött kemény rétegét

kell új szántással meghasítani s termékeny szabadulást adni az isteni szándékkal megáldott ősi televénynek. Ifjú nemzetek tavaszi lendülettel, ellenállhatatlan erővel új szántásba kezdtek, hogy a kirívó aránytalanságok, egyenlőtlen életszintek eltűnjenek ezen a földön s minden becsületes, önérzetes nemzet egyforma eséllyel építhesse életét. Harc és küzdelem ez azért, hogy millió embereknek több legyen a kenyér, embérségesebb legyen az élet és szebb legyen a föld.

Magyar nemzetünk is nagy elhatározással készül az új tavaszi szántásra. Ezer éven át összehordott életasztagjait, aranyló kalászeit, kenyerét annyiszor megrabolták. Verejtéke, vére árán, Kárpátok övében belül őrzött szent, isteni vagyont annyiszor megirigyelték. Örökös küzdelmében, hősi áldozatában, egyetemes kultúrájáért folytatott harcaiban megfogyatkozott. Bús, keserves halálszüreteken elborult homloka, ősi dalai fájdalmasakká lettek, zsoltárai könnyesek, sírók, de mindörökké töretlen, rendíthetetlen maradt lelke, az Istennel való találkozás helye s ezt a szent tiszta fészket, ezt a meleg fehér oltárt, a nemzet lelkét nem tudták elpusztítani ármánykodó erők, ólálkodó népek. Mint duló viharban a kemény tölgy, ha olykor lombtalanul, ha letört gallyakkal, ha megcsúfolva, de szilárdan állt s az ősi talaj legmélyéről éltető erőket vett magába népi gyökerein át. Ezekhez az ősi erőkhöz irányítja eketartó keze az új barázdákat hasító vasat s innen kíván friss erőket teremteni az új ezer esztendőre. Mert azon túl, hogy minden magyar szívében visszhangzik a „nem, nem soha“ jelszó, mindannyiunk előtt bizonyos már, hogy az ezeréves határokért vívandó küzdelmeken túl elmaradhatatlan az a belső újjárendezés, melynek nyomán az új magyar birodalom kell megszülessen. Nem lehet többé véka alá rejtteni sem lennt, sem fent, hogy nemzeti összeroppanásunknak okai között végzetes tényekként estek a latba azok a belső nemzettársadalmi gyengeségek, melyek ma még élesebb színekben látszanak.

Nem azért kíván újuló tavasszal feszülő élteken át áldozatot hozni egy nemzet, hogy újra összecsapjon felettünk az ár, nem azért, hogy ezután is régi bálványok mellett és előtt üres nemzetiszínű szólamokat mondjon, hanem azért, hogy felfrissítve erőit, egészséges belső életrenddel, egyetemes

nemzeti gondoskodással, az új világ lelkének ízével és zamatával örökre ellenállóvá tegye önmagát. Azért, hogy felélt szellemi örökségei helyett életét termékeny, izzó, nemzeti áram újítsa meg. Ezért és csak ezért az eszményért lángol a magyar honvéd tekintete, ha új küzdelmére gondol. Ezért és csak ezért tud átforrósodni ez a nép, csak ezért tudja összetartó erői egészét belelendíteni a küzdelembe. Csak ezért tud a nyolcadik osztály (lásd Keleti Ujság) halálos komolysággal hősi megnyilatkozásba fogni... Csak azért, mert telítve van magyar életünk fájdalma és öröme a nagy világküzdelem szent jelszavával: *szántsatok új szántást!! Akarjatok Ősi magyar földön új magyar életet!!!!*

Mi unitáriusok születésünktől fogva az új szántások hívei vagyunk s ha kellett, tudtunk e gondolatnak hőseivé is lenni. Szent ígézet benső kényszere alatt szüntelenül és állandóan sejtettük, hogy fel nem hasított ugarak rögei alatt a teljesebb élet lelke feszül. Vallásos áhítatunk örök keresésében tudtuk, hogy Istenhez akkor leszünk közel, ha a látszatok világa helyett a valóság világában keressük őt. Éppen ezért hitörökségünk termékeny munkája folytán minden olyan új törekvés iránt fogékonyakká váltunk, mely az élet valóságkérdéseit mélyebben, tisztábban és őszintebben kívánja látni és tudni. Ezért van zavartalan összhang újuló tavaszi időben a világ új lelkében meggazdagodott nemzeti törekvések és vallásos hitünk között. Dőréknek mondhat valaki, hogy most az elinduló legnagyobb világháború tövében a belső újjáépítés, a népfelemelés ügyével babrálunk... Ki tudja mi lesz a dolgok kimenetele? Ki tudja, kit kímél és mit kímél meg a nagy emberküzdelem??... Unitárius hitünk antennája azonban ilyen tétovázó, félénk, tapogatózó bizonytalankodó töprengésekre nincs beállítva. Bízunk rendületlenül, hogy az új szántók sikerrel szántanak és éppen ezért ez a vallás már most felajánlja szerény erejét arra, hogy ezt a megbűnhődött országot népi, nemzeti és szociális kívánalmak szerint újjáépíthesék. Ez a tanfolyam, mely tavaszinduláskor végződik e derülítő bizalomnak és e rendületlen hitnek örök tanúsága és záloga.

E kezdeményezésünkkel új szántásba kezdtünk. Megmozgattott rögök alól csirába szökkenni reméljük megújuló nemzeti

életünk új embertípusát: *az osztálytalan, közösségi szellem lángjával áthatott, erős hitű, cselekvő magyart.* Az embert, aki, ha törékeny, halvány látással is, de egyszerre látja és érzi az egész magyar sorsot s akinek egyszerre fáj mindenki fájdalma.

Aldott találkozás volt az unitárius falak között, melyből kölcsönösen megtermékenyülve kerültünk ki. Láthatatlan, szent keveredés született, mely a nemzeti együvé tartozás gondolatán túl felmérhetetlen vallási értékeket termelt.

Harmincnégy új barázda hasít végig a magyar föld hátán, harmincnégy templom körül indul el egy jobbnak álmódott életút. A harmincnégy ifjú mint megannyi tiszta csermely patazik széjjel innen, az új magyar kristályosodás erejét hordja az ősi mederbe. Lelkükön, életükön, magatartásukon át, mint eleven életcseppek permeteznek szét az új tavasz ígéretei. Reáhullanak áldásos hullással lanyguló, hervadó, szikkadó nemzeti gyökerekre s teremtenek dúsabb és gazdagabb életet.

Testi erőtkben megpihenve menjetek vissza drága falutokba, az édes otthon körébe s ha napsugaras márciusi reggel visszatérő fecskék röptei alatt, magasan szálló pacsirtaének mellett eketartó két karotok új szántást szánt a régi földeken... emlékezzetek arra, hogy az egész nagy világon új szántást szántanak. Emlékezzetek, hogy nemzetünk megújulására unitárius vallásunk bennetek és általatok új ekével régi ugart tört, hogy jobb legyen az élet és szebb legyen a föld... Ámen...

Kik vettek részt az Első Népfőiskolai Tanfolyamon?

Akadémiánk Igazgatóságának elgondolása az volt, hogy lehetőleg különböző területekről gyűljenek össze a Tanfolyam hallgatói. A nem azonos körülmények között, más szokások és hagyományok között élők jótékony keveredése állott szemünk előtt s azért arra is súlyt fektettünk, hogy falunként csupán egy ifjú jöjjön, ezzel is a széttagolódás gondolatának szolgálva. Nem tudtunk más módot az ifjak kiválasztására,